

יצחק רפאל

דורר גבר

זהו סיפורו של פוליטיקאי ישראלי, שהסתתר השבוע מאחורי גבו הרחב של דויד בן-גוריון. אין הוא מגלה רק את אופיו של האיש האחר, אשר לו הוא מוקדש. הוא חושף את כל אופיים של התקופה והמשטר בהם יכול היה איש כזה לעלות ולשגשג. להלכה, יצחק רפאל הוא מנהיג דתי. אולם זהו רק מקרה. הוא יכול היה לשגשג כמעט בכל מפלגה ישראלית אחרת. לכן לא נכלל רפאל לפני חודש בסדרה "דת או ביוזם", שבאה לגלות את הפיכת דת ישראל לסחורה פוליטית וכלכלית בידי עסקניה. רפאל הוא סיפור שלם בפני עצמו, נושא כדאי לסופר התקופה. כאדם, כדמות ציבורית, כתופעה פוליטית — יצחק רפאל הוא סמל של המעמד המשגשג ב-ישראל.

בכתבה זו לא נכללו כל הפרטים שנתגלו בחקירתו המדוקדקת של "העולם הזה", שנמכרה קרוב לשנה. כמה קטעים חשובים חושמטו או נזכרו רק ברמזים, כדי לא לפגוע באנשים ונשים המעורבים בפרשות, אך שאין צורך חיוני להזכיר את שמותיהם. שמות, פרטים, מיסמכים ותצלומים הנוגעים בדבר שמורים במערכת, ואפשר יהיה לגלותם במקרה הצורך.

שמו לא נודע רק בחוג המצומצם של כמה עשרות חברי הקן. השם חרפל החל מופיע בדפוס — מתחת למאמרים שפורסמו בתכניפות הולכת וגוברת בחוברות ובקונטרסים של התנועה הציונית הדתית.

הצעיר השפיע לא רק הודות למרץ הבלתי-מצוי ששפע ממנו, אלא גם בהופעתו ההרורה והמשכנעת. בעוד שאר חברי ה"תנועה" התלבשו בצנע, כנאה לחלוצים-לעתידי, נראה חרפל תמיד לבוש בקפדנות בחלישה גזורה היטב, חבוש כובע-פאנאמה רחב-שוליים.

מורו שכל התכונות האלה לא הספיקו כדי להכניס את הצעיר השאפתני להנהגה הראשית של תנועתו. חששות החברים בפני הכוח הצעיר העולה מנעו בעד חרפל לכבוש את היעד הראשון בדרך. אולם אי-אפשר היה למנוע בעדו מלייצג את העיירה בתעידת התנועה שכונסה בקראקוב, בשנת 1933. זו הפעם היחידה שבה חרפל הציר את מקומו במעמד ציבורי.

אחרים הסתפקו בתואר כבוד, ניצלו את ימי התעידה לנופש ולשיחות-רעים נעימות. אך יצחק חרפל כבר נשא את עינו אל היעד הבא. הוא השקיף מסביבו בחפשו אחרי סולם מתאים לעליה נוספת. מבטו ננעץ בצעירה נמוכה-קומה, צנומה ושחורה. שיבשה על הבמה.

כבר אז נהנה חרפל הצעיר מסופולריות עצומה בקרב המין היפה. קומתו הגבוהה, פניו התמימים והרציניים משכו מבטים חמים, גלויים ונסתרים. מבטים אלה לא נשארו ללא מענה. אולם הפעם, בהסתכלו בצעירה שרשמה את דברי הנואם על הבמה היה זה מבט הרבה יותר מחושב. כי הצעירה לא היתה מזכירה חיינית סתם. שמה היה גאולה פישמן, והיא נלחמה אל אביה, האישיות המרכזית בכינוס, חבר הנהלת הסוכנות היהודית, הרב יהודה לייב הכהן פישמן (כיום מיימון).

בעיני חרפל ייצג פישמן את העולם המבריק של חלומותיו — את הכוח הפוליטי של השלטון הציוני, מיפקדת המוסדות והקרנות בירושלים הרחוקה. לא היה קשה לברר כי גאולה היתה בתו היחידה ובבת עינו של המנהיג הקשיש, רבי-היכולת, אדם בעל אומץ-לב אורחי ופוליטי בלתי-מצוי.

שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתיים: זרך נשר בשמיים, זרך נחש עלי צור. זרך ספינה בלב ים וזרך גבר בציבור.

מבנית קאדילאק מפוארת, בצבע חום בהיר, מודל אחרון, מן הסוג המצוי במוסכיהם של מיליונרים אמריקאים בסרטים, עמדה בפתח הכנסת בירושלים. בפנים, בתוך האולם, עמד על דוכן הנואמים גבר גבוה (190 ס"מ), רחב-מידות, בעל פנים צעירים בהרבה מכפי גילו (42), לבוש חליפה ספורטאית הרורה וחולצה לבנה בעלת ציורון פתוח. פרט לכיפה השחורה הקטנה שהתחבאה מאחורי ראשו, יכול היה האיש להתאים לכל מועדון אריסטוקרטי ברובע האצילים של לונדון.

קולו של האיש נישא באולם. הוא שפע כוח ובטחון עצמי. היה ניכר כי מאחוריו עומדת מלוא עוצמתה של מסורת המוסר היהודי, מורשת הדורות. הוא דיבר על היחסים המקורשים בבית ישראל. דבריו היו מתובלים בססוקי תני"ך ותלמוד. הוא היה הדובר העיקרי של מפלגתו, הפועל-המזרחי, אחת החשובות ביותר בכנסת.

לכל הדעות, הגיע יצחק רפאל כמעט לשיא הצלחתו. לפני כמה חודשים עמד להתמנות לתת-שר החינוך. הוא האיש העומד במקום השלישי ברשימת חברי הכנסת של הפועל-המזרחי, והוא המועמד הטבעי לתפקיד שר בישראל במקרה שהמקרה הקאליצ'יוני העיזר יזכה מפלגה זו בשר שלישי.

יצחק רפאל, חבר-הכנסת, חבר ועדת החוץ והבטחון, מנהיג מפלגתי אדיר-השפעה — לא היה איש במדינה שלא הכיר את שמו. קשה היה להעלות על הדעת כי הוא אותו צעיר חייני אך חסר-חשיבות שצץ לפני 25 שנים בעיירה נידחת בפולין, במועדון קטן של תנועת-נוער קטנה. אם הגיע רפאל לאן שהגיע (ועוד יגיע לאן שיגיע), הרי זה אך ורק הודות לכשרונו הטבעי האישי. לא היה לו בראשית צעדיו שום יתרון של ייחוס משפחתי או ירושה כלכלית.

★ ★ ★

דרך לגאולה

במן תנועת "השומר-הדתני" בסאסוב, גאליציה, משך הנער הגבוה, תלמיד בית-הספר התיכוני, תשומת-לב מיוחדת. כעבור חודשים מעטים בלבד היה ברור כי יצחק חרפל (מתחרו עם הרצל) נועד לגדולות. הוא קם לנאום בכל הזדמנות. דבריו לא היו מקוריים או מבריקים, אך זה לא היה חשוב. העיקר היה שנאמרו בטון הבטחון של מנהיג ציבורי מדופלם.

• פישמן-מיימון קרא לבתו בשם גאולה מפני שנולדה ב-אמריקה, שם ישב כפליט בימי מלחמת-העולם הראשונה. אחרי שגורש עליידי התורכים מארץ-ישראל. תקווה דומה לגאולה קרובה. פיעמה גם בלב זוג פליטים אחר, דויד ופולה גרין-בן-גוריון. שישבו גם הם כפליטים באמריקה. בעזרתו החומרית של הרב פישמן שערך להם את החופה. גם בניו קרא אז לבתו הבכורה בשם גאולה.